

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
чотирьох свобод
УКРАЇНИ

Свобода
народам

Свобода
людині

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P.O. BOX 304 ST.D
NEW YORK 3, N.Y.

СВОБОДА НАРОДАМ!

СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
(ООЧСУ)

ЗМІСТ

1) За правильне розуміння лояльності ..	ст. 1	6) Популяційна політика большевиків	
2) Українська національна революція,		в Україні Г. С.	ст. 16
а не тільки протирежимний резистанс		7) Закінчення фамілійного спору в УНР	
С. Б.	ст. 4	П. М.	ст. 20
3) Мати Б. К.	ст. 8	8) Від СУНМ-у до Юнацтва Ю. К.	ст. 22
4) Російський хижак — Вчора і сьогодні		9) З організаційного життя —	
Д. Д.	ст. 9	Хроніка	ст. 23
5) Молитва Е. Й.	ст. 14		

видав

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P. O. Box 304, Cooper Sta.

NEW YORK 3, N. Y.

ВІСНИК

За правильне розуміння лояльності

В аналізі її оцінці українського політичного життя та відношення української іміграції до нової, прибраної батьківщини — Америки, діється часто запримітити брак серіозного розуміння і підходу до справи лояльності й її вияву.

Поверховність у трактуванні цієї проблеми зводить усе до назверхньої форми, виявом якої найчастіше є словесне проголошування та демонстрування суперятивної лояльності супроти інтересів Америки і її політики, при чому про Україну говориться остільки, оскільки це корисне для інтересів Америки.

Лояльне відношення до якоїсь держави це справа діла, фактичного поступування, а не голословних заяв. Коли якась одиниця, чи група жителів даної країни на ділі респектує закони, звичаї й інтереси її, то тим самим вона є лояльна. Коли ж хтось поводиться всупереч такому порядкові і виставляє на показ свою лояльність, то це радше збуджує сумнів, або підохріння, чи за тим не криється що інше, якісь приховані цілі.

Часто ставиться справу так, що українці в Америці ставляться прихильно до визвольних змагань України для того, що ті змагання корисні для Америки. Таке ставлення по суті неправильне. Атже ж навіть чужинці, виявляючи своє прихильне відношення до України й її визвольної боротьби, ніколи не заявляють, ані не дають до пізнання того, що така прихильність дикту-

ється їхніми власними, національними інтересами. Навпаки, без огляду на фактичний стан, такі чужинці завсіди заявляють, що в тому вони кермуються симпатіями до української справи, чи відстоюванням тих ідей свободи, які в змаганнях України реалізуються і захищаються. Чи ж громадяни, згл. жителі Америки можуть попирати тільки те, що безпосередньо корисне для Америки? Чи ті американці, які напр. піддержували боротьбу Ізраеля за державність, і то піддержували не тільки морально, але цілком практично, матеріально, зброєю і т. п., чи вони це робили тільки тому, що повстання такої незалежної держави корисне для Америки? Чи вони не робили того, бодай у значній частині, не ради Америки, а таки з симпатій до самої справи Ізраеля? І чи через те вони стались нельояльні супроти Америки, чи комусь прийде на голову їх в тому посуджувати? Таких анальгій можна навести більше.

Такі українці, які своє відношення до справи визволення України узaleжнюють від того, чи воно корисне для Америки, або для якої небудь іншої держави, чи ні — таким ставленням зривають усякий моральний звязок-лучбу з українством, з українським народом, стаються повністю чужими. Такі люди не мають уже ні крихіткі близького відношення до України від усіх інших чужинців. Бо кожний патріот якоїсь країни, англієць, француз, німець, турок, араб і т. д. буде ставитись позитивно до справи самостий-

ності України, якщо буде переконаний, що вона буде корисна для його держави і при тому не буде мати інших мотивів, які наставляли би його інакше. А хіба ж можна вимагати, щоби українець завсіди, де б він не жив, теж тоді, коли стане громадянином і патріотом чужої держави, любив свій народ, свою кров, Україну, бажав її волі і долі, задля неї самої, а не тільки тоді, як це корисне тій другій державі. Це вже справа загально-людських елементарних моральних законів, які діють і обов'язують скрізь, у всіх народів. Шанування чи ломання їх — це вже квестія не якогось особливо міцного патріотизму, незвичайного кровного звязку, а просто питання звичайної людської моралі й гідності.

Облишім на боці той бік справи, що для України такі сини пропаща навіки, що це вже цілковиті чужинці. Але як виглядає справа з погляду самої Америки, її великої політики і світової ролі в історичній перспективі. Те, що деяка кількість людей українського походження, хочби й ціла американська іміграція, повністю відсахнулася біз від України і стала такими суперамериканцями, що й Україну розцінюють тільки під кутом американських інтересів, — було б не великим здобутком. І сама кількість, в пропорції до всього населення Америки, не велика, і вартість таких громадян, під моральним оглядом, невелика, коли вони в такий важкий час так відносяться до своєї батьківщини кровної, так же поставляться, коли прийде проба, до прираної.

Отже на чому більше може залежати американській політиці: на тій горстці іміграції, чи на цілій Україні, на відношенню українських самостійницьких змагань і сил до політики Америки? Хіба ж ясно. Америка вийшла неповоротно з етапу ізоляціонізму, не замикається сама в собі, а веде широку світову політику, що стоїть в її осередку. Тим то їй заінтересування її не обмежуються власними кордонами, ані західною гемісферию, тільки охоплюють увесь світ. Україна, як один з важливих факторів, що змагаються з московським імперіалізмом, буде щораз більше, постійно притягати заінтересування американської політики і боротьба України не може бути байдужою для американських планів і рахунків.

В цілому свому поступованні супроти інших

народів Америка дуже дбає про те, щоби показати, переконливо, фактами задемонструвати, що вона не керується погонею за своїми власними інтересами, тільки змагає до захисту й утвердження принципів свободи й добробуту в цілому світі. План Маршала, величезні зусилля і вклади американської допомогової політики мають переконати народи світу, що Америка несе безінтересовну поміч іншим, що американський народ складає великі жертви, щоби помогти піднятися іншим народам і щоби в світі запанувала свобода і добробут.

I в той же час, коли ставити справу так, що „інтерес Америки понад усе”, все має до нього достосуватися і з його погляду розцінюється, то така поставка, така політика прямо протиставна до політичної лінії ЗДА, зокрема до Пляну Маршала і дальших того роду акцій.

Поминення, або зіпхнення на дальший плян мотивів українського патріотизму, а трактування долі України з точки зору виключно інтересів Америки, неправильне і шкідливе для української справи, і для політичної рациї Америки, і для самої ж української іміграції в Америці.

Якже ж тоді повинно бути? Йдеться про зasadничий принцип, про основну, вихідну поставу, з якої все виводиться, а не про практичні висновки. Ця поставка повинна бути така: **Всі українці в Америці, як і в цілому світі, однаково — чи є громадянами даної держати, чи живуть на статусі емігрантів, — є завсіди українськими патріотами.** Воля, велич і добробут України, українського народу й української держави є для них завсіди святістю, життєвим ідеалом, що для його здійснення вони все причиняються найкраще по своїм силам і відповідно до обставин. **Служба Україні, а тепер передусім визвольним змаганням за Самостійну, Соборну Українську Державу — це невідхильний обов'язок кожного українця.** Це їй є головне правило в житті її усьому діянню кожного українця і кожної української збріноти. Його реалізується в ділах, а так само явно, одверто й чесно декларується для себе, і перед чужим світом.

Така зasadнича поставка в нічому не зменшує, не спиняє їй не заторкує лъяльного, чи теж патріотичного відношення до держав і народів поселення, чи до нової, прираної вітчини. Можна дуже добре рівночасно бути не тільки лъяльним, але відданим, патріотичним громадянином.

ном Америки чи іншої держави і бути патріотом України, служити їй, задля неї самої. Во немає її не може бути жодної колізії, суперечності поміж справою визволення України, добром, ідеалами й інтересами України, а ідеалами й інтересами усіх народів і держав, які не мають ворожих, загарбницьких чи експлуататорських цілей супроти України. Така несуперечність вповні вистарчає для того, щоби тривалою **засадою життя і діяльності українства на чужині** був принцип **самобутності і рівнорядності українського патріотизму і лояльності згл. патріотизму супроти країн поселення.**

В площині ідейній, морально-політичній, українська справа, тобто змагання за державну самостійність і свободій розвиток України, не може бути байдужою для жодного свободолюбивого народу, який цінить ідеї свободи і бажає здорового міжнародного ладу. Тепер, коли змагання за визволення України є прямою боротьбою з московсько-большевицьким імперіялізмом, вони обективно є корисні в дуже високому ступені для всіх держав і народів, які загрожені тим імперіялізмом, фактично — для цілого світу. Теж в перспективі тривалого міжнародного ладу після повалення большевизму існування самостійної Української Держави, її закріплення й повний розвиток, будуть постійно важливим фактором здорового ладу на сході Європи, чинником мирної стабілізації і забороном проти нової експансії російського імперіялізму, що завсіди буде йти на користь іншим народам. Рівно ж у чисто практичних, політичних, економічних і мілітарних питаннях, тепер і на майбутнє, боротьба українського народу, державна самостійність України дуже корисні многим державам.

Це все становить скріпллюючі моменти в політичній активності українців на чужині по лінії визвольних змагань. Така наявна, чи потенціяльна однозгідність інтересів визвольної справи з інтересами даних держав улегшує діяльність українців на даних теренах, підносить її зовнішно-політичний ефект. Але все таки, це може бути тільки додатковим, посилюючим моментом, а не одиноким, ані не головним мотивом, рушієм. Бо ним є і завсіди мусить бути

український патріотизм, любов до України й обовязок супроти неї, задля неї самої, а не через добро іншого народу, чи задля нього. При однозгідності ідей та інтересів української справи її якоєю держави, в практичній роботі часто може виходити на одне її те саме — чи піддержується українські визвольні змагання задля самої України, чи задля користей з них для даної держави. Але зі становища українського, в ідейно-моральній площині, та для тривалості й покладності такої піддержки — це дуже велика, зasadнича ріжниця. Українці в Америці, чи в іншій країні, повинні усіма своїми силами й доступними засобами причинятися до визволення України.

Це не порушує, ані не зменшує їхніх повинностей, лояльного, чи патріотичного відношення супроти країни, в якій живуть, згідно є громадянами.

Їхні обовязки супроти України і їхня діяльність в нічому не колідують з їхніми обовязками супроти цеї країни, з її ідеями, законами й інтересами.

Зокрема в Америці, українці мають змогу й обовязок принципово виступати проти СССР, проти большевизму, проти поневолення ним України і піддержувати українські визвольні змагання, а громадяни Америки — українці так само принципово в американському житті вести протибольшевицьку роботу, піддержувати активно відповідні протибольшевицькі сили й тенденції, включатися в них та протиставитись таким течіям і силам, такому політичному курсові, які сприяють СССР, комунізмові, якому небудь російському імперіялізмові та поневоленню України.

Очевидно, все це треба робити в такий спосіб і в таких формах, які не колідують з законами, але принципово, без огляду на актуальну політичну консталіацію, конюнктуру й офіційний курс.

Таке розуміння вияву дії та лояльності потверджує лише загально прийняту засаду, що „аби бути добрим американським громадянином, треба бути в першу чергу добрим українцем“.

Степан Бандера

Українська національна революція, а не тільки протирежимний резистанс

4)

(продовження з попередніх чисел)

Одною з причин висування фальшивих концепцій в українській політиці є хибна оцінка значення різних моментів у міжнародних взаєминах. В деяких людей панує ще дивне переконання, що зовнішня політика державних народів керується ідеологічними мотивами, що питання про приязнє чи вороже ставлення якоїсь держави до інших народів вирішується передусім або в великій мірі — подібністю чи протилежністю пануючих доктрин, систем і суспільних устроїв. Було б наїво думати, що війни, рива-лізації, антагонізми, союзи, коаліції й усі най-важливіші стосунки поміж державами й народами, які провадяться під ідеологічними знаменами й кличами, в дійсності випливають з тих мотивів і прагнуть до тих цілей, які виставляються на показ. Деякі люди втратили розуміння того, що насправді діється в світі. Вони не розуміють, що головними рушіями всіх міжнародних взаємин є змагання кожного народу за свої власні інтереси, за здобуття і забезпечення собі життєвого простору, землі, всяких дібр, потрібних для всебічного розвитку й добробуту, за досягнення по змозі великої політичної, економічної і мілітарної безпеки та могутності. В імперіалістичних народів головну рушійну роль відіграє змагання за панування над іншими народами, в різній формі, щоб використати їхні сили й багатства для послуг собі.

Боротьба за панування у світі тієї чи іншої державно-устроєвої і суспільно-політичної системи за такий чи інший лад у інших державах, у інших народів, в дійсності є боротьбою передусім за свої власні, егоїстичні цілі держави, яка ставить себе за безкорисного захисника даної системи. Під такими ширмами криється намагання накинути свою волю народам, яких „навертують“ на свій лад, на „поступ“, справедливість і т. п., усунути невигідний для своїх намірів внутрішній лад даного народу, зломити ті його сили, які найбільш невигідні, неприязні, запевнити

собі змогу втручання у внутрішні справи, довести до такого державно-політичного, чи суспільно-економічного ладу, який найбільше сприяє власним планам супроти даного народу, або посередньо зміцнює власні позиції, власну систему. У деяких випадках під покровом інтервенції проти однієї системи й за введення іншої, криється звичайна мілітарна агресія, політичний і економічний підбій. Змагання до заміни одного ладу на інший у чужих народів, як правило служить власним цілям даної держави, і коли не є тільки ошуканством і покришкою, то є засобом, шляхом для досягнення власних цілей, приносить посередню користь.

Це наочно виявляє історія. Зокрема міжнародний розвиток останніх часів, у війні й після неї, повний найдошкульніших прикладів щодо цього. Передусім типовий приклад дає большевизм. Світова комуністична революція, поширення комунізму серед усіх народів, комуністична акція в світовому маштабі — все це большевизм інспірує, організує і використовує як знаряддя на послугах російського імперіалізму. Але й поза большевизмом, також серед його противників знаходимо чимало прикладів використовування ідеологічних і альтруїстичних за-слон для прикриття егоїстичних цілей.

В наш час широкі народні маси відіграють щораз активнішу роль в політичному житті, війни стають усе більш тотальні, охоплюють ціле життя, а міжнародні взаємини так тісно сплетені й пов'язані, що всі зміни й гра, крім безпосередніх учасників, зачіпають багато інших народів. Разом із тим, у цілому політичному житті, отже й у міжнародному, зростає значення пропаганди, яка набуває величезних розмірів, стає не тільки засобом, але й важливим чинником, окремою ділянкою політики. Тепер більш, ніж раніше, стараються провадити політику під такими кличами, в такій поставі, щоб вона незалежно від її справжнього змісту й цілей, вигля-

дала згідною з пануючими поглядами, наставленнями й бажаннями широких мас не тільки власного народу але й чужих.

Ї якраз тепер всупереч найстараннішому пропагандивному затушовуванню фактичного стану, виразно виявилось, що всі великі клічі під якими вели світозу війну й повоєнну міжнародну політику, які виставлялися і за які покладено стільки жертв, -- трактуються тільки як тактичні засоби. Коли це потрібно для нагої політики інтересів, робляться такі кроки, які стають запереченням тих же високих клічів і цілей.

Війну проти Німеччини західні демократії вели під клічами атлантичкої хартії, в оборону свободи, людяності й демократії, проти тоталітаризму, диктатури, насильства й поневолення. А їх союзником у війні став СССР, де всі ті лиха — гніт, злодні, поневолення, терор, тоталітаризм, диктатура олігархії, винищування цілих народів, нищення релігії, свободи думки, викорінювання людського й національного „я“ і багато інших проявів крайнього варварства й неволі, — доведені до найвищого ступня. СССР був головною твердинею, зразком і розсадником всього того зла, проти якого почато війну. Альянтська допомога поставила його на ноги, зробила з нього переможця над його молодшим братом і учнем у замахові на свободу народів і людини — над гітлерівською Німеччиною. Союзництво з большевицькою Росією довело до того, що її зроблено силою, яка загрожує цілому світові. Що більше, вже після війни, коли не стало гітлерівської загрози, большевики засіли як судді в міжнародному трибуналі судити за злочини проти людяності і проти миру, вони ж дістали вирішальний голос (вето) у цілому міжнародному житті, вони в найвищих міждержавних інституціях мають вирішувати в усіх міжнародних питаннях. Якже погодити це з гаслами, під якими західні демократії провадили війну й ведуть цілу свою політику?

Знайдено „вихід“: большевики прийняли ті ж гасла демократії за свої, щоб прикривати ними найбільш цинічно свою, протилежну суть, бити ними саму західну демократію, а одночасно повністю скомпромітувати її гасла, обеззбройти її ідейно в дальшій розправі. Політика західніх держав на початку не знайшла іншого виходу з ситуації, створеної воєнним союзом з Росією як робити добру міну при ехидній і безсоромній

большевицькій грі, замикати очі на правду про большевицьку Росію й удачати перед своїми народами й цілим світом, що вони не бачать страшного противенства між власними гаслами й спілкою з большевицьким СССР. Аж тепер, поволі, західні демократії завертують з тих манівців. Це діється в значній мірі під впливом дальнього большевицького наступу на позиції західніх держав і очевидно дальнього готовання агресії СССР.

Або теперішня політика західніх демократій щодо тітовської Югославії, виразна підтримка передусім економічна, большевицького режиму — теж класичний приклад, яке практичне значіння надається тому, що проголошується всьому світові. Не добавувати дійсного стану справи у тітовській Югославії західні демократії вже ніяк не можуть, бо вони недавно голосно говорили про це. Кожний громадянин західних держав добре знає, що режим Тіта точнісінько скопійований з большевицького, що — він типово большевицький. Під політичним, суспільно-економічним і кожним іншим поглядом комунізм Тіта в Югославії робить точно те саме, що діється в СССР. Той самий терор, тоталітаризм, монопартійність, комуністична колективізація — соціалізація всього господарства, переслідування релігії, примусове накидування марксівського, матеріялістичного світогляду і не перелічити всього, коротко — комуна, ривалязуюча з „матірною“ — сталінською, в „досягненнях“ й ортодоксальності.

І ось — вистачило, щоб Тіто посварився зі Сталіном, щоб у питанні автономії виявив себе неслухняним супроти Москви і накликав на себе її гнів, — і вже західні демократії забивають вчоращене велике обурення й засуджування злочинного большевицького режиму Тіта, дають йому повне розрішення разом із матеріальною допомогою. В ім'я чого, яких високих ідей, зasad? — Бо може-може Тіто піде далі шляхом неслухняності й самовільності щодо Москви, а коли Сталін захоче „пацифікувати“ „націонал-комуністичну Югославію“, то може вона буде ставити мілітарний опір. Усе це ясно „писане вилами по воді“ і над серйозністю та тривалістю такого родинного спору між двома тоталітарними, братньо-комуністичними режимами — стоїть ще великий знак запитання. Та західні держави допомагають Тітові на всякий випадок,

сподіваючись, що може якраз буде так, як хотілося б їм.

Але справа має іншу, більш реальну сторінку — дійсність. Всю допомогу, яку Тіто дістає від Заходу, він добре використовує для зміцнення комуністичної системи, комуністичного режиму в середині країни. Все відбувається для внутрішнього зміцнення, ніби для зовнішньої відпорності проти московського натиску. Але єдиним реальним ефектом є таки закріплення большевизму-комунізму в країнах, зліплених у маленький ССР — Югославію. Зміцнення в чию некористь? Не треба й казати, що передусім коштом більшого пригнічення, поборювання всіх самостійницьких, антикомуністичних сил народів, поневолених тітовським большевизмом. Крім самого режиму Тіта, на тому виграє світовий комунізм, бо в Сербії, Хорватії та Словенії зміцнюється комунізм проти національних, антикомуністичних змагань цих народів, і то завдяки матеріальній допомозі західних демократій, зрештою не вперше. Історія повторяється, одні вчаться, а другі — пробують усе ново, в надії, що може тепер вийде інакше!

Можна сумніватися, чи допомога Москви зміцнила б колись комуністичну систему і режим у таких країнах так, як це зробила допомога від Заходу. Не знати, чи ССР був би тепер спроможний дати Тітові такі позики, кредити й доставляти все так, як це Тіто тепер дістає від Заходу. А щож до спротиву хорватів, словенців і сербів проти большевизму, то допомога західних аліянтів Тітові — нанесла тому спротивові, протикомуністичним силам і настроям найбільший удар. Сталін не міг би більше допомогти Тітові, бо ще перед тим той вже зробив уссе можливе, щоб створити відповідну систему терору. Всі большевицькі „досягнення“ щодо того — НКВД, його методи, концтабори, масовий терор, терор через соціалізацію — голодом, моральне розладнання суспільства і т. п. — Тіто вже запровадив за допомогою спеців з Москви, і тепер уже в тому є самовистарчальний — треба тільки продовжувати, виконувати й перевиконувати. А Москва вже нічим більше допомогти не може. Інакше допомога західних демократій! Вона є ножем у спину протикомуністичним, революційним змаганням свободолюбивих народів, поневолених большевизмом Тіта.

Не треба ламати собі голови над загадкою, чи спір Тіта з Москвою дійсний, чи це тільки хитрий, тактичний маневр. Треба дивитися передусім на факти і на наслідки. Хай між Москвою і Тітом, між Москвою і режимом Югославії буде найсильніша ворожнеча, як це трапляється між братами, що посваряться. Та мимо всього остануться реальні факти і наочні висліди цілого розвитку такої ситуації. Передусім наступні: західні держави поставились прихильно до комуністичного режиму Тіта, дали йому допомогу; комунізм і большевицька система в Югославії зміцнилися; нанесено підривний удар протикомуністичній боротьбі; ідеологічні позиції західних демократій — проти тоталітаризму, диктатури, насильства і т. п. ще раз скомпромітовано до крайності; Тіто дбає про вірність комуністичній лінії, і між ССР та Югославією немає ідеологічних противенств, навпаки, ідеологічна єдність зберігається при всіх спорах; поєднання між ними може прийти кожночасно, воно було б більш природнім, ніж спілка комуністичної Югославії з протикомуністичними державами, спір за автономію і підпорядкування в поважній ситуації стратить значення; будування поважніших політично-стратегічних планів з розрахунком на участь Югославії у війні по стороні противників ССР — надто ризиковне, правір того — зведення у власні руки троянського коня.

Чи того всього не бачать, не розуміють відповідальні політики західних держав? Смішно було б таке припускати. Така політика тільки в нашій оцінці є невіправданою. Але ж її провадять і то свідомо, цілево, і з погляду — раціонально. Власне, те їх становище ми й розглядаємо. Воно ж просте. Це все для них побічний відтинок, другорядні справи. Вони й так „відписали“ Югославію большевизмові, а доля тих народів, які кинені комунізмові на пожертву, їх так само цікавить, як доля України, як наша боротьба. Як саме — бачимо і відчуваємо всі. Всі справи підбольшевицьких країн стоять у політиці західних держав десь на далекому кінці, як речі маловажні. Більше уваги звернено на ті позички й достави, які йдуть на пропаще. Але порівняльно, це не такі великі суми, ними можна заплатити. І платять за те, що їм тепер треба у т. зв. холодній війні з Москвою зробити маленький, незначний шах, спричинитися до вклопення противника шпилькою, коли це робить

чужа рука, дати публичній опінії власних народів якусь заспокоюючу пілюлю.

А такої пілюлі дуже потрібно. Більшевики мають Китай, вже добре атакують цілий Індокитаїський півострів з архіпелагом, виглядає, що незабаром на чергу підути Індії. Це події великої важливості за ціле півстоліття. Обидві світові війни сходять у тінь. Комуністична пожежа і російська навала ось-ось захоплять цілий евразійський континент. Що ж протиставляють західні держави? Недавно — наполягання на компроміс Чіян-Кай-шека з комуністами, а тепер, з другого боку визнання Мао Тсе Тунга, завтра Го Чі Мін-га, а далі? Не знаходиться нічого, що можна було б протиставити більшевицькому натискові там, де він сконцентрувався і шукає розвязки. Щоб якось заспокоїти опінію, виставляють тезу, що головний фронт — в Європі, тут буде вирішення. А де ж той фронт, чи точніше, де західня сторона фронту? Франція, підмінована комунізмом, з перманентною крізою урядів? Італія в подібній ситуації. Хто зуміє дати відповідь на питання, де на європейському суходолі (Англія — острів) західня демократія держить твердий фронт проти більшевизму, де її „засіки“? Це питання хвилює зацікавлені народи. І Югославія Тіта — має дати заспокоєння. Ось там — рішучий спротив Москві, там у відповідь на московські погрози проводиться мобілізація! А ще й до того — там Захід у наступі, робить вилом у лініях противника, коли Тіто з форпосту зробився противником московського імперіалізму і хоче взяти від Заходу поміч, значить і західня демократія йде вперед! Це призначене для публичної опінії власних народів, бо такого звідомлення тепер їй конечно треба, як і якогось шаху для противника, коли є бажання продовжати з ним гру. І за це треба платити.

А серйозної ставки на Тіта, зокрема в стратегічному розумінні, західні політики не кладуть. Хіба роблять припущення: „ану ж може якраз“, як кажуть, коли купується льос лотерії і зразу за нього забивають. Це в них побічний відтінок, малесенька ставка... Крім того, західні держави ще далекі до того, щоб серйозно братися за тверду оборону неопанованої ще більшевизмом частини Європи. Вони стоять у т. зв. холодній війні з СССР, але трактують її цілком інакшє від більшевиків, більше „холодно“. Для СССР

— це стадія підготови для остаточної розправи, боротьба меншою зброєю, за вигідніші позиції у війні. Для західних держав холодна війна — це різні маневри, потягнення з метою зайняття вигідніші позиції для зговорення з противником.

Якщо б хтось ще хотів пригадувати справу ідеологічних позицій західних демократій з Тітом, — то вже нічого більше тут не знайде. Бо чи ж відповідають тому, хто ставить найважливіші питання в дуже неприємній, але для всіх ясній справі?

І в той саме час, коли міжнародні події дають такі показові лекції „реальної“ політики без скрупулів, наші опортуністи, старшої і молодшої політичної генерації, за найважнішу справу вважають фризієрські заходи, щоб українська справа виглядала модно й кокетливо. Вони виставляють за найістотнішу річ в зовнішньополітичній діяльності — заперечення українського націоналізму і перефарбовування визвольного руху, кожний на свій лад. Одні з них так і вірять, а другі просто спекулюють, переконуючи, що політика західних держав буде прихильною до визвольної боротьби України, коли переконаємо світ, що ми за демократією.

Тим часом такі питання мають дуже мале значення, а ставлення сторонніх сил до справи визволення України і до нашої боротьби залежить у першу чергу від їх актуальної політики сути проти Росії, від їх плянів на майбутнє. Коли, з їх погляду, є збіг інтересів — згідність між цілями наших визвольних змагань і плянами їх політики, між наслідками і впливами нашої боротьби й їх бажаннями щодо розвитку ситуації в нашому просторі, — тоді існують реальні підстави для позитивного, прихильного ставлення цих чинників до наших змагань. На тому можна сперти не тільки відповідні заходи для активізації й політичного використання цих можливостей, але й ширшу концепцію нашої зовнішньої політики.

Вся зовнішньополітична акція по лінії самостійницьких змагань мусить передусім належно представити перед зовнішнім світом визвольну боротьбу України, її теперішнє значення для загальної ситуації, її стримуючий вплив на зростання більшевицької сили й експансії, її енергію, спрямовану для розвалу більшевицько-російської імперії — тюрми народів. Довести до усвідомлення в світі величезне значення, яке ма-

тиме здійснення цілей нашої революції — розвал СССР, побудова ССУД й інших самостійних національних держав — для основної зміни політичних, господарських і всяких інших відносин на сході Європи й в Азії. Довести це все до належного відома й розуміння інших народів, збудити в них зацікавлення, симпатії. Шукати порозуміння і співдії з такими силами, цілі її політична лінія яких сходяться з нашими цілями, з нашими змаганнями. Розгорнути заходи, щоб на базі такої реально-політичної основи довести до дійового взаємовідношення між нами й даними чинниками, яке буде корисне, допомагатиме боротьбі тепер і в майбутньому.

Перекладення точки ваги самостійницької зовнішньої політики з реальної бази на шукання симпатій через співзвучність у демократичних поглядах і наставленнях — просто шкідливе. Воно позбавляє нашу справу її властивого значення для зовнішнього світу, властивого питомого тягару й підметово-активної ролі. Нінашо не здається така зовнішньо-політична робота.

що апелює тільки до ідеологічних подібностей, яка хоче все будувати на симпатіях в ім'я демократичних засад, тоді, коли віддають на поталу большевицькій Москві демократичних союзників з часів війни (Польща, Чехія, Китай і інші). Така політика виходить наївною і тільки сама себе компромітує перед чужим світом, вносить у власні ряди дезорієнтацію, розклад. Вона є виявом того опортунізму й політичної наївності, які знайшли класичний вислів у тезі, що, мовляв, в Англії при владі соціалісти, треба, щоб у Національній Раді домінували й верховодили наші соціалісти, тоді матимемо добре звязки й підтримку Англії. Коли такі анекдотичні тенденції пробують здобути право громадянства в українській політиці, то це є небезпечний симптом. А вже вкрай шкідливою є тенденція, орієнтувати внутрішній стан і розвиток визвольного руху на здобування симпатій через пристосування, замість кермуватися вимогами й доцільністю самої революційної боротьби.

(Продовження буде.

Богдан Кравець

М а т и

Мати сина вівсом обсиала,
Вівсом обсиала, щастям дарувала,
З весільних пісень.

*В щедроті зілля і води живої
сипів своїх купатиме, ростиши,
ночей не досипляючи, щоб сині —
були вони і пестощів і волі.*

*I доброї моливши в Бога долі,
їм серце буде наче хліб філіти —
загарливе, турботою галите, ---
звідкіль чекати лади молодої.*

*Завбачлива, варитиме любистю:
і завтра ж коровай уже пектиши,
вівсом баатим обсиавши рясно*

*по черзі всіх, щоб в кружі зір-невісток
ходити сонцем їх, щоб рід не вимер,
щоб ріс-родився, мов овес той, красно.*

Дм. Донцов

Російський хижак - вчора і нині

Всякий раз, коли Росія стоїть перед новим політичним потрясенням, перед зміною варти, зміною своєї провідної верстви, — по світу йде шалена реклами „нової Росії“. Коли в XIX. віці хитався царат, в яких рожевих барвах малювалася „нова“, ліберальна чи революційна Росія! На неї радилося покладати всі надії навіть підяремним, неросійським, народам імперії; вона — мала збавити і нас від „абсолютизму“ і „реакції“, вивести на свободу, і — скільки ж то земляків вірило в цю „місію свободної Росії“! Так вірили, що тоді „шовіністом“ і „людиною некультурною“ вважали того, хто смів негувати ту місію і не захоплювався „великою російською літературою“... Це саме явище повторяється тепер. Большевицький світ стоїть напередодні страшного зудару з Заходом. Чим би цей зудар не скінчився, він напевно приведе до упадку большевизму і хаосу в імперії. В передбаченні цього — неросійські народи готуються до ліквідації потворної імперії, а білі москалі — до її відбудови, до переняття червоної спадщини „єдиної і неділимої“. Звідти й кампанія брехні „в планетарнім масштабі“, яка робить реклами для „нової Росії“, що повстане на руїнах комуністичної і яка буде, очевидно, „зовсім іншою“ і „всім дасть свободу“.

Як причинок, демаскуючий цю брехню, подам тут короткий огляд кількох старих записок чужинців про Росію Івана Грізного і його сина, Федора, — цібто кінця 16-го віку. З тих записок виходить, що **між Росією нині, і Росією більш як 350 літ тому, є вдярюча подібність!**

Перша книга — записи англійського посла королевої Єлизавети, доктора Джілса Флечера до царя московського Федора Івановича, сина Івана Грізного, відбута лиж кілька літ по смерті останнього (1588). В своїй книзі про Росію „Voyages and Discoveries“ писав Флечер: „Простий нарід придущений незносними повинностями. Форма правління в державі така, що все іде лише на користь князя... Хто там виконує тільки владу або правосуддя, то ніколи з природженого права або на підставі привілею, лиш все на призначення і з ласки царя“. На Заході, в тім

числі на Україні, були свободні стани й корпорації, з властивими їм природженими або октroyованими публичними правами, в старій Московщині — того не було, нема і в теперішній Росії. В обох — усе залежало від ласки або примхи володаря. білого чи червоного.

Окрема особа була позбавлена тоді всяких прав, будучи зовсім безборонною супроти держави. „Покійний цар Іван Василевич“ — пише Флечер — „в своїх подорожах або на проходах, коли йому не сподобалося якесь обличчя в товпі, яку стрічав, зараз же наказував відрубати йому голову“. Чи в ССР одиниця, якої обличчя не сподобалося диктаторові, має більшу охорону перед манією переслідування Кремлівського пана і його слуг?

Не більше прав має і вся нація. „Народ, прості люди — є царські слуги або раби“ — писав Флечер, — „вони мають лише слухати, а не самі наставляти закони“. І це відносилося не лише до простого народу, але й до вищих клас. Навіть коли цар скликав т. зв. Земський Собор, представництво Станів в важких випадках, то посли — „мали тільки ухвалювати пропозиції уряду, як вивчену лекцію, без жадних промов, чого б від них не жадали“. Зовсім так як тепер на засіданнях Верховного Совета ССР.

Подібно до правителів сучасної Росії, давні царі ненавіділи всякий незалежний стан нації. Через це Іван Грізний „волів послуговуватися членами нижчих класів, ставляючи їх або на рівні або вище представників вищих верств“, використовуючи їх заздрісність або нахил до доносицтва — одних проти других — за нібито злі наміри проти особи царя або держави“. Подібно большевикам наших днів, цар Іван IV. „поділив своїх підданих на два табори. Один він називав **Опрічниною**, другий табор — **Земщиною**“. Опрічники, або „вибрані“ це були царські большевики, свого роду члени царської Компартії, „їх він наблизив до себе, підтримуючи їх всіляко і протегуючи як своїх найвірніших підданих“. Щодо „земських“ — то вони були цілком безправні. „Коли хтось з них був образований або забитий опрічником, це уходило

останньому безкарно... Ця свобода одної групи грабувати й вбивати членів другої групи населення, збогачувала опрічників і царський скарб". Як тепер подібна ж процедура збагачує партійців червоних і сталінський скарб.

Методи революції большевицької, і царя Івана — були теж однакові. Щоб зломити силу своїх „контр-революціонерів“, родової аристократії, нащадків удільних князів, — цар уживав безоглядний терор. Флечер доносить, що під час одної такої „чистки“ Москви від „зрадників“, за один тиждень було вимордовано 300 людей. Щодо чисел отже, Іван Грізний є мав того розмаху, що сталінці. При таких розправах, — „цар викорінював свої жертви дощенту, беручи собі все їх майно рухоме й нерухоме“, пише Флечер, і додає, що „насильство і рабство доходить в Московщині до таких розмірів, що треба дивуватися, як нарід допускає щоб з ним робили таке“. Подібне питання ставляє собі не один чужинець і з приводу большевицького режиму.

Славнозвісні большевицькі „показні судові розправи“ над „ворогами народу“, також не є їх властива вигадка, це — як і багато іншого в практиці Совєтів, — є плягіят з царської системи. Губернатори царських провінцій, воєводи, були посыпані туди, як говорилося, „на кормленіє“. Коли ж вони достаточно підійшлися, — „цар кликав їх на правъож за їх заховання, щоби кнутом вибити з них все або більшу частину награбованого ними з населення і віддати усе до царського скарбу („в казну“); ніколи ніщо з того награбованого не повертало пошкодованим“. При чім цар „робив з тих процесів своїх урядовців публичне видовище“, щоб показати, „як він обурений насильствами над своїм народом, перекидаючи вину за ці насильства на тих своїх недобрих слуг“. Тодішні „вороги народу“ приводилися на ринок у Москві, і — пише англієць — „сам цар держав промови в тім дусі, що ось, мовляв, люди добрі, перед вами пявки, які сссали вашу кров“, а відтак наступала публична кара. В наші дні подібні судові процеси влаштовує Компартія, коли наступає та чи інша катастрофа — економічна чи політична — в наслідок ідіотичного розпорядку „геніяльного вождя“: через те, що „геніяльний вожд“ є непомильний, то в випадках, коли він зробить явну для всіх дурницю, — знаходять козла відпущен-

ня, якогось „саботажника“, „ворога народу“, який іде під стінку за точне виконання приказів диктатора.

Навіть свою економічну політику пожичили червоні від білих царів. Флечер пише, що цар Федор, Іванів син, посылав висланців на провінції, для закупна великих партій футтер, воску, меду, „беручи те все за дуже малу ціну, а потім продаючи дуже дорого своїм або чужим купцям“. Як відомо, большевицькі агенти юні скупують у селян збіжжя по примусовій, надзвичайно низькій ціні, а потім змушують тих самих селян купувати своє ж збіжжя платячи за нього „державі“ в десятеро більше. Та сама система!

Такі практики цілковито декуражували народ — не було змислу багатитися — а в наслідок того — констатує Флечер — шириться в народі пянство і лінівство.

Як в нинішній большевицькій Росії, так і в Росії Іванового сина, — панувало глибоке недовір'я до Заходу, до заграниці. Царська Росія не любила — пише Флечер — пускати в подорож заграницю своїх підданих, „щоб вони не зазналися з способом життя Заходу; тому й рідко коли ви стрінете заграницею московського подорожника, хіба що якогось царського посла або втікача, хоч це й не легка річ втекти звідти, бо кара за спробу втекти з Московщини — смерть. Так само не люблять росіяни пускати до себе подорожників з цивілізованих країн“... Хіба це не точний образ і сьогоднішньої Росії?

І ще одну річ підкреслює англієць, про яку забули нинішні адоратори московської тиранії: „що до правдомовності москалів, то вони не вірять ні одному слову що їм говорять, ані ніхто з них не говорить нічого, чому можна було б вірити. Ці їх прикмети роблять їх відразливими їх сусідам. Татари уважають себе чесними і справедливими в порівнянні з москалями“.

Система правління, рабство і безправність одиниці і народу, повна сваволя і абсолютизм зверхньої влади, економічний гніт держави, страх перед культурою цивілізованих країн і ненависть до них, забріханість нації і многі інші речі, занотовані спостерегливим чужинцем в Московщині в 1588 році, — все це є точна фотографія сьогоднішньої Росії. В передмові заважає автор, що він був змушений „змінити і злагоднити“ правдивий опис московського

уряду і країни... цілковито як це роблять тепер, без всякого примусу, чужинецькі подорожники, яким позволяють віздти до Москви...

На тлі цього оповідання Флечера, варто підкреслити безмежну наївність тих чужинців і деяких українців, які все ще вірять в якусь третю, четверту або десяту Росію, яка — вже напевно — буде свободною і дасть свободу іншим: Росія — не міняється; яка була 350 літ з чимсь, така є і нині. Завданням нашим є не боротьба з тим чи іншим режимом в ССР, а з Росією як такою, з її духом-варварським і насильницьким, який лишиться втіленим в кожнім режимі, який би не наступив по большевиках.

Друга книга це твір одного німця, бувшого опрічника Івана Грізного, **Гайнріха фон Стадена**. Скрипта знаходиться в державнім Архіві в Ганновері, під заголовком „Московська земля і уряд“. Автор син німецького бюгера, який мусів тікати з своєї країни, і який з різними пригодами, через Польщу й Лівонію, дістався до Москви.

Московщину представляє фон Стаден країною повної сваволі. „Клясова війна“, використовувана урядом для своїх цілей, — існувала і за царя Івана Грізного, пише Стаден, і хоч в укритій формі, без марксівського ідеольгічного сосу. Коли в Москві злапали убійника, а він, відкупившись, вийде на волю, то влада його підмовляє, щоб він наговорив на „торгових людей“ і заможних селян, ніби вони йому помагали в злочині. Тепер тих самих „буржуїв“ і „кулаків“ з селян обвинувачують всякі гангстери в усіх злочинах, а мета і тоді, і тепер — одна: обробувати багатших і чесніших на користь урядових і неурядових бандитів.

В урядах тоді панувало таке саме катування як нині. Пише Стаден, що бояри, „дяки“ в „Приказах“ (секретарі міністерств) та інші „чиновники“, всі ходили з „посохом“, з дубиною, якою катували тих, що мали з урядами діло. Детально описує автор організацію царем громадянської війни під видом „опрічнини“, до якої записався і він сам. Багато маєтків і земель було відібрано їх празним власникам і віддано опрічникам. Опрічники „щілавали хрест“ (присягали), що „не будуть за одно з земськими і не триматимуть з ними приязні“. Мали вони однострої — чорні кафтани, а коло колчану з стрілами — мітлу, символ їх акції — вимітання „зради“ проти царя. „Опрічники доконували з зем-

ськими таких штук, щоб дістати єїд них гроші або майно, що й списати не можна“. Описує Стаден як великий князь (так він називає Івана IV-го) віддавав цілі смуги свого царства вогню і мечу, як напр., в 1570—71 р. Оповідає й про штучний голод, спрепарований урядом так як це робиться і нині, за большевиків. Був такий тоді голод — пише Стаден — „що люди вбивали один другого за кусник хліба, а по дворах і селах, які утримували двір Вел. Князя, стояли тисячі скирд необмолоченого збіжжя, яке він не хотів продавати голодуючому населенню, так що багато померло тоді люду з голоду і пси поїждали їх трупи“.

Опічники, як нині партійці, це була окрема, відділена від населення, каста панів. „Згідно присязі, опічники не сміли говорити навіть із земськими, ані входити з ними в супружні звязки. А коли опічник мав у „земщині“ батька або матір, то не смів навіть відвідувати їх“. Подібно, як нині, коли лояльний партієць мусів вирікаться своєї „буржуазної“ родини. Опічники — пише німець — шайками волочилися по царству, мордували й грабували по великих шляхах, нападали на посади й міста, палили доми, забивали на смерть людей. Одним словом робили те саме, що роблять тепер большезики — „розкулачування“ всяких „буржуїв“ і „ворогів народу“. То була така сама революція голоти, яку доконали в ХХ. в. в Росії большевики. Бо тоді, — пише Стаден, — „з великим князем ходять новоспеченні пани („гемахте геррен“), які повинні були бути пахолками у котишніх панів“.

З ворожими і ворохобними націями розправлялися тодішні москалі так самісінько як і нині. Напр., щоби скінчити з опозицією свіжо завойованої Казані, цар запросив казанських мурз (володарів) на бенкет, де їх всіх і помордували. А те, що тепер виправляють большевики з немосковським населенням завойованих країн — масовий згін, те саме практикував вже й цар Іван, хоч зовсім не міг ще бути правовірним марксистом, як Сталін. Стаден оповідає, як по однім своїм поході над Балтик, цар Іван наказав вивезти всіх німців з жінками й дітьми з Лівляндії, з Дорпату й Нарви, до Костроми, Володимира, Углича. Практика примінювана москалями так само в Новгороді, у Пскові, а нині — в усіх країнах, які попали в пазурі захланної нації. Головно ходило при цім про витереблення провід-

ної верстви якоїсь країни, яку вже після того можна було забрати „голими руками“. Про розплутану Іваном Грізним „клясову війну“ в своїй власній державі, оповідає Стаден барвисто, детально й з страшним реалізмом не лише свідка тої війни, але й її учасника і профітера. Описує як „великий князь вирушив грабувати власний народ“, власну землю, і я був при великім князі з одним конем і двома слугами, а вернув (по цій кампанії „розкулачення“) у свою маєтність з 49 конями, а 22 з них були запряжені у сани, навантажені всяким добром, золотом, жемчугом, дорогоцінними каміннями“. По цій удачній виправі, Стаден набрав власну банду і „розкулачував“ бояр і князів вже сам.

З записок фон Стадена видно, що нічого нового не представляє й большевицька політика „очковтірательства“ чужинцям, цебто їх обдурування. Оповідає, що коли приїздив купець зза кордону, до нього зараз давали „пристава“, нібіто для його охорони, а справді на те, „щоб не міг дістатися в усі закамарки і оглянути все що хотів по дорозі і в містах“. Коли приїздив посол чужої держави, то „на зустріч йому зганяли масу народу, а везли окружним шляхом, щоб посол не зновав простої дороги ані того як спустошена країна; посол та його служба охоронялися так старанно, що жадний чужинець не міг до нього дібратися; один посол не смів нічого знати про другого, і ні одного посла великий князь не вислухував поки не зновав що відповісти не лиш цьому першому, але й другому, третьому й четвертому послові; так великий князь вмів дізнатися про становище всіх сусідніх володарів та їх країн; але становище його і його країни не може як слід зрозуміти жоден сусідній володар“. Знову, система, яка не повинна була б дивувати Захід тепер, бо вона примінялася до нього вже сотки літ.

Довго все таки фон Стаден, хоч і в опрічниках, не потрапив витримати в країні князя, якого він зве „дер роте вільде“, червоним, крівавим варваром. Повернувшись до Німеччини, він пише свої записи, до яких додає проект воєнної окупації Росії, не позбавлений інтересу і для нашого віку. Цей проект, предложений ним пфальцграфові Георгові Гансові, викликав дипломатичну переписку і знову випливає на світло денне в антимосковськім пляні сотника Чемберлена в 1612 р. В проекті називає Стаден

московського великого князя „споконвічним ворогом всього християнства і неописаним тираном“. Коли на нього нападає противник, він не може устояти в отвертім полі, і тому застосовує методу війни ту саму, що її уживав пізніше і Кутузов, і Сталін: „він наказував зараз же палити все довкола на кілька миль“, щоб вороже військо „не могло здобути харчів ні для себе, ні для коней“. Таку тактику застосовував цар Іван проти татарів, шведів, поляків.

Фон Стаден радить набрати на Заході військо для походу на Москву: „це повинні бути такі воєнні люди, яким нічого не лишилося в християнськім світі, ні хатини, ні родини“, а таких людей бачив Стаден подостатком в тодішній Європі, і „можна було б з ними завоювати не одну країну“. Плян кампанії передбачав інвазію Московщини від Коли й Онеги, і був дуже детально розроблений в цілі покласти край „жахливий і жорстокий тиранії“ небезпечною для всіх своїх сусідів москаля... Європа, яка мала тоді досить своїх клопотів, стояла напередодні 30-літньої війни, так само як нині — не доцінювала аргантських намірів московського завойовника і не надала, нажаль, належної уваги плянові бувшого царського опрічника.

Коли ми від Флещера і Стадена, звернемося до **М. Костомарова**, то в його описах старої царської Росії знайдемо той самий образ, разячо подібний до образу сучасної большевицької Росії. Нагінка на людей хоч трохи заможніших була на порядку дня, як за большевиків, так і за царя Бориса (початки 16 в.), — пише історик в монографії про Бориса Годунова: „росіяниних часів, коли й мав достатки, то намагався виглядати біdnішим, щоб не стати предметом доносів і не попасти в царську неласку“, щоб в нього не відібрали все майно „на государя“. Це вбивало всяке стремлення до праці, до поліпшення життєвого рівня, він жив у вічнім страху, що його хтось обдуриТЬ, заденунцює, обрабує. Тим пояснюється в москалі його „нечлуйство в домашнім життю, лінощи у праці, забріханість у відношенню з людьми, його безсердечність і підступність“. Пише історик, що й тоді вже існував певної сорти „соціялізм“ в Московщині: „держава сама тоді провадила торгівлю і з нею виключена була всяка конкуренція; накупивши по дешевій ціні товару, скарб продавав цей крам купцям з великим зи-

ском, змушуючи брати навіть зіпсувте", — спосіб уживаний і нинішніми москалями, коли, при державнім монополю торгівлі, нещасні консumentи звикли брати, що дають, хоч би й „примусовий асортимент", непотрібний їм.

Система словословія Сталінові існувала і за царя Бориса. Костомарів пише, що „многі москалі сплетали надмірні, нечувані похвали цареві Борисозі та його мудрому правлінню, а люди хоч і бачили, що це брехня, не сміли, під карою, ні сказати нічого, ні навіть помислити проти Годунова". Борис вигадав навіть окрему молитву „о здравії" царя, і всі мусіли, під карою, на бенкетах її відмовляти. Як нині, на всіх офіційних приняттях в Кремлі, муситься зачинати від окремої „молитви" за „здравіє" червоного тирана.

Доношицтво за Бориса цвіло на Москвиціні; не згірш як тепер. Автор монографії пише: „ле лише не збиралися люди, зявлялися й шпіони й донощики. Всі пустилися на доноси один на другого, попи, дяки, ченці, черниці, жінки доносили на мужів, батьки на дітей, бояри цареві, боярині цариці, холопи на панів і пр." Однакова економічна політика допроваджувала й до однаких вислідів. Як Флечер і Стаден, про голод пише й Костомарів: за царя Бориса „ли собак, котів, мишей, часом навіть одна людина другу. Варене людське мясо продавалося на ринках московських".

Йота в йоту те саме, що й попередні автори пише Костомарів про замилювання москалями очей чужоземцям. Коли, як голод скінчився, приїхали чужі послі в Москву до царя, „Борис наказав всім мешканцям вратися в барзи і убрання, а бідакам заборонено було в їх лахах показуватися на дорозі де їхали послі". Це обдурювання чужинців, що приїжджали до Москви, довели, як відомо, до віртуозності большевики, пожичивши ідею і плян у Іванів і Борисів.

Навіть теперішні большевицькі вибори, большевицька „демократія" — коріниться в глибокій царській старозині. Коли Борис все влашту-

вав, щоб його вибрали на царя, то машина відразу закрутилася: на зборах виборних людей патріярх оголосив, що хто не схоче Годунова на царя, той буде церквою проклятий і відданний під суд. Борис, справді, відмовлявся, але виборні благали його, а за ними й московська вулиця теж, бо серед неї крутилися агенти Бориса, залякуючи людей. Бояри з вікон давали знаки приставам, а ті змушували зібраний народ кланятися, ревіти, плакати і жадати Бориса на царя, „многі москвичі мочили очі сльиною, коли бракувало сліз", а тим, що не досить завзято ревіли й кланялися, агенти Бориса стусанами додавали охоти, „і вони — пише літописець — хоч не хотіли, вили мов вовки". А коли вибір був таки принятий ласково Борисом, кричали „Слава Богу!" — кричали всі, а пристави штовхали людей, щоб ті гукали голосніше і веселіше..." Ну, чим це не вибори якогось високого чи пересічного достойника в ССРР? Дух нації лишався той самий, при царях, при комісарях. І навіть в розправі з політичними противниками, в практиці большевиків відбивається старомосковська жорстокість, цинізм і забріханість: коли побідний похід Дмитра Самозванця привів до наглої смерті Бориса, розправа з його родиною була коротка: „вдову Бориса задушили шворкою" — оповідає Костомаров — „сильний з природи молодий Годунов пробував був боронитися, та його оглушили ломакою, а тоді теж задушили... Голіцин і Масальський обявили народові, що Борисова вдова і син отруїлися..." Скільки подібних смертей і офіційних „самогубств" знає практика нинішнього російського режиму?

Я коротко переглянув три свідоцтва — двох очевидців і одного історика — про три царювання в старій Росії — Івана Грізного, Федора і Бориса, і від всього цього аж смердить сопухом большевицької системи! Дух, засади, практика режимів лишаються однакові, хто б не сидів на троні, „цар батюшка" чи народний „атец народоф". Потворна імперія не міняється, і мусить змагати до її знищення той, хто справді прагне свободи.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ДОПОМОГИ ВОЮЮЧІЙ УКРАЇНІ

Е. Ляхович

М о л и т в а

Протестантський фільософ д-р Полінг, син якого (теж протестантський священик) згинув у війні під час затоплення корабля Дорчестер, говорить, що його син, ідучи на війну, просив його щоби він не молився до Бога за його щасливий поворот, бо це було б несправедливо супроти тих молодих хлопців, які теж хочуть жити, а які таки не повернуться. „Молися“ — говорив він батькові — „за мою духову вистарчальність, щоби духовно я доріс зустріти кожну критичну ситуацію“.

І батько виконував прохання сина. Коли крабель стопедували вороги і той поспішно по-тапав, пастор Полінг і ще один пастор, як теж один католицький священик і один рабін, в геройський спосіб рятували інших. Коли лише мала частина корабля виставала понад воду, вони, всі чотири, віддали свої рятункові пояси іншим воякам, самі ж, обнявшись, з молитвою на устах, пішли під воду.

Католицький фільософ Фултон Шін перестерігає прихильників сучасного капіталізму, щоби вони не повертались до релігії і Бога з тією лише ціллю, аби при її помочі знищити комунізм і в той спосіб врятувати свої особисті суспільні привілеї. Віра в Бога є найсильнішою і мабуть чи не однокою зброєю проти комунізму, так. Але вона не є мітлою, яка має замітати чужі бруди. Віра в Бога має врятувати духову індивідуальність людини і запевнити її можливості кристалізації. У висліді, як додатковий плід цієї кристалізації, прийде справедливий суспільний устрій. Але який він буде — цього релігія точно не окреслює, ні не бажає окреслювати з винятком основної заяви, що — він мусить бути опертий на Божім сумлінні.

Правда, ціла християнська наука звернена для добра одиниці, для добра індивідуальної людської душі, а не для добра безобличних мас. Христос багато разів накликав людей до молитви за індивідуальне уділення Божої ласки. І християнська Церква нині повчає, щоби люди не вагались молитись за уділення їм індивідуального добродійства. Але Христова наука є динамічна, добродійство має прийти не безпосередньо, готове на тарілці, тільки шляхом зу-

силь, розбуджених молитвою і вірою. Крім того молитва за щось мусить мати глибоко етичні інтенції. Вона не поможе капіталістам, які, залякані наступом радикальних сил, що загрожують їм відняттям їх вигідних соціальних позицій, моляться: „Боже, не допусти, щоби вони це від нас відобрали“. Вона не поможе людям, яка просить щось таке, що кривдою може відбітись на інших. Вона не поможе тим, які у своїм лінівстві і в своїм бажанні до скорого успіху хотіли б з Божої волі зробити собі свого роду послугача. Багато людей нагадують собі про Бога лише в потребі. І коли їх потреба, по їхньому власному зразку, не є відразу задоволена, вони з гримасами відвертаються від Бога.

Передумовою всякої молитви є правдива, глибока, не удавана не літепла, не лицемірна віра в Бога, віра в цю величню, свідому, ідеально благородну, все виловнюючу Енергію, яка існує побіч мертвій космічній енергії, і яка упорядковує мертву енергію та матерію. Частинку тої Божої енергії ми дуже виразно відчуваємо в нашім серці, проте багато з нас, з якихось невідомих причин, пробує заперечити її, висміяти і здеправувати. Повіривши правдиво в цю величню Енергію, ми навязуємо духовий звязок з Нейю і уможливлюємо доплив цілющих сил до нашого індивідуального духового нутра.

Повіривши правдиво в Бога людина набирає правильного погляду, правильної перспективи на все, що її оточує. Перш усього в порівнянні з Богом вона відчує свою величезну мізероту. Але водночас відчувши в собі малесеньку частинку Бога, вона дістає великого духового піднесення і в порівнянні до усего земного вона відчуває свою імпозантну велич.

У цій перспективі наше фізично-тілесне спадає до другої, а то й десяторядної вартості. Ми починаємо розуміти, що фізичне життя, це немов монета: воно не має абсолютної вартості, тільки відносної: її вартість стоїть в прямій пропорції до тих речей і тих діл, які ми своїм життям можемо осягнути. У цій перспективі ми тратимо пошану до Молоха і наш матеріальний блеск, наші маєтки, стають тим, чим вони все були, але чого ми не завважували — оманою,

У цій перспективі наше самолюбство, славолюбство, хворобливі амбіції, урази, гнів, зависть, тертя, свари — тріскають, немов миляні баньки. Ми оглядаємося довкруги і робимо переоцінку цінностей. І те, що ми ховали у кутки і навіть цього стидались — в наших очах набирає першорядної вартості. А те, що ми ставили на стіл і чим пишались — починає виявляти в наших очах і ми з достойною розвагою засуваємо його у кутки, чи зовсім позбуваємося.

На наше обличчя насувається вираз, якого годі описати. Наші рухи, спосіб і зміст говорення, стають іншими. Ця зміна така лагідна, що інші змислово не завважують її, але ґрунтовно змінюють свою поведінку супроти нас. Божа ласка вже починає на нас спадати. Ми вже завважуємо далеко краще відношення зверхнього світу супроти нас: в родині, серед знайомих і приятелів, в праці.

Не лише в індивідуальнім, але й у суспільно-політичнім житті ми набираємо цієї правильної перспективи. Перш усього ми починаємо розуміти, що нещастя на світі існують на те, щоби з ними боротись і їх перемагати. А правдиво релігійним завданням людини є не благати Бога, щоби це нещастя хитро-мудро, невеликим коштом обійти, лише, на взір пастора Полінга: бути духовно зрілим його якслід зустрінути.

У цій перспективі трагічна доля українського народу набере іншого наслідження, а сини її і дочки з вірою в Бога скажуть: „Яка трагічна доля України! Але ж які величні завдання перед нами! Довершивши ці завдання ми з спокоєм станемо перед обличчям Бога! Дякуємо Тобі Боже, що це нам, сучасним поколінням припало ці гігантичні завдання виконати. Бідні ті, яким доля впродовж їхнього життя таких величніх завдань не поставила і вони пережили своє життя не доказавши якслід своєї духовної готовності”.

У цій перспективі смішним стануть нарікання багатьох наших братів, розкинутих по ціло-

му світі, мовляв — скільки вони за Україну терплять і терпіли! Бог і Україна не потребують від нікого пасивних нарікань і терпінь, тільки правдивої, не словно-лицемірної, боротьби з тим лихом, що Україну придавило. Всі ми, по цілому світі, що симпатизуємо з долею України, могли б створити дуже гарні, навіть радісні, обставини, серед яких ця дійсна боротьба могла б принести великі користі, якщо всі ми в основі нашої роботи приняли правдиву віру в Бога. Тоді усе те, що на погляд багатьох наших людей, ділить і порізнює нас, показалося б не поділом нас, тільки поділом нашої роботи, зверненої до одної ціли. Усі наші жертви, — праці гроша і часу — що з браку віри в їх доцільність, є нині для нас так дошкульними й утяжливими, стануть для нас джерелом не нарікань, але правдивої радості. Але передумовою усього мусить бути правдива, глибока, нелицемірна віра в Бога. Без цієї віри людина, що втратила майно, посаду, виставне мешкання, престіж — їй опинилася безпритульною на вулицях чужого міста — є дійсно дуже бідною і пригнобленою. Все те, що вона уважала за найкраще і найцінніше вона втратила, очевидно, тим самим, вона стала цілковитим жебраком. Але хто виніс з собою духові скарби, віру в Бога, волю далі ушляхотювати свою духову індивідуальність — той не жебрак, він ще більший пан, ніж був передтим, бо доля поставила перед ним важкі завдання, до яких він, з вірою в Бога, почуває себе приготованим.

І нація не є жебрача, невільнича, а навіть не бідна, коли вона має в собі таке релігійно-духове наставлення, навіть коли жорстокий деспот в звірячий спосіб пробує роздавити в неї усе, що найцінніше. Коли найцінніше в серці, то він таки його не роздавить. А сучасні українські покоління, які боряться з силами Сатани можуть вже нині мати таке радісне почуття, що сотки грядучих поколінь, які прийдуть по них, подивлятимуть їх зусилля.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
на
ПРЕСОВИЙ ФОНД “ВІСНИКА”

Подобається Вам наш журнал,
ТО ПРИЄДНАЙТЕ НАМ
НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Галина Селегень

Популяційна політика більшевиків в Україні

Політика населення в Європі

За останнє півстоліття окремі європейські країни все більше відчувають труднощів, звязаних зі змінами в складі населення, які деінде, зокрема в певні періоди часу, як ось, під час останніх воєн 1914—1918 і 1939—1945, виявляються як глибока затяжна демографічна криза, що ставить під загрозу подальший розвиток державного і культурного життя нації.

В такому становищі перебуває в наші дні не тільки Франція з її відомим, спостереженим ще з кінця минулого століття падінням рівня народженості і невпинним „постарінням“ населення; на цьому шляху сьогодні опинилася Швайцарія, Бельгія, Англія, Швеція і деякі інші країни в Європі і цілому світі.

Кількість народжених в різних європейських країнах в роки 1934—1938 — пересічно на 1.000 душ людності

Назва країни	Кількість народжень	назва країни	Кількість народжень
СРСР	34,5	Фінляндія	18,7
УСРР (інтерпол.)	32,5	Данія	17,9
Португалія	27,6	Чехословаччина	17,6
Еспанія	27,1	Швайцарія	15,6
Болгарія	25,9	Бельгія	15,5
Італія	23,2	Англія	15,3
Голяндія	20,3	Франція	15,1
Німеччина	18,9	Австрія	13,4

Ще напередодні другої світової війни СРСР і советська Україна залишалися країнами най-інтенсивнішої в Європі народженості, тим часом як інші європейські держави давно перебували на шляху упадку своєго населення.

А проте хоча господарські труднощі, що постають в визначених вище країнах в наслідок змін в їхньому населенні, все частіше змушують державну владу втрутатися в сферу економічного життя, далеко не всі розуміють, що такі явища як, наприклад, брак робочих рук, порівняльна слабість воєнного потенціалу чи перевантаженість нації старими і непрацездатними, перебувають в безпосередньому звязку зі ста-

ном населення і обумовлені кількісними і якісними змінами, що в ньому відбуваються.

Через те інтервенція держави в галузь демографічних питань відбувається, зокрема в перші часи, не в формі систематичного організованого впливу, а спорадично, по окремих приводах, які, здебільша, мають на увазі розвязання окремих практичних питань, а не інтереси проблеми населення в цілому, і часто-густо відбуваються навіть негативно на стані населення.

І тільки пізніше, з набуттям досвіду, коли яснішою стає причинна залежність поміж становом населення і його зовнішнім виразом в економічному житті, повстає пітреба координувати зусилля, спрямовані на поборення труднощів в окремих ділянках, поєднати їх в одній акції, об'єктом якої є населення.

На цій стадії виникає єдина, цілеспрямована політика населення, здійснювана державою і оперта на досвід сучасної наукової демографічної думки, яка озброює законодавця, практичного політика, громадського діяча всією сумою знань, потрібних для успішного розвязання проблеми населення.

Прикладом поєднання зусиль приватної ініціативи, громадських організацій і державної влади з метою оздоровлення і дальнього розвитку населення є Швейцарія, де заходи допомоги родині і різним групам населення здійснюються кантональними управами, іноді досягає ефективно, хоча, на жаль, їм бракує ще єдиного пляну.

Зате досконалій зразок планомірної і систематичної політики населення подає Франція, в якій справу населення, його кількісного і якісного підйому, зосереджено в спеціальному міністерстві — Громадського Здоровя і Населення (le Ministre de la Sante Publique et de la Population), що має потрійне завдання:

- підтримку і розвиток народженості;
- боротьбу проти смертності і захворінь;
- організацію раціональної іміграції.

Проте, щоб розвязати проблему такої широчини потрібно досконале знання щодо природи демографічних явищ, їхнього розвитку, законів, що ними керують, єдним словом, потрібна

низка систематичних і глибоких студій, що мають на увазі увесь комплекс демографічних фактів, які не можуть входити в сферу безпосереднього зацікавлення адміністратора, на які він, проте, мусить спиратися в своїй повсякденній праці.

Такі студії здійснює у Франції Національний Інститут Демографії (*l'Institut National d'Etudes Demographiques*), який створює своїми дослідами бездоганну наукову базу для законодавця, адміністратора, практичного працівника в царині демографії.

Статистика населення в Україні

Статистика людності, що в Советському Союзі, так само як і в багатьох інших країнах є частиною державної статистичної організації, виникла в складі Центрального Статистичного Бюро чи Управи (пізніше — Управа Народно-господарського Обліку) тільки на початку 20-х років нашого сторіччя.

Серед інших галузей знання, які досягли своєго розквіту, а почали тільки виникли на терені СРСР, наука про населення, демографія, є чи не наймолодшою. Демографія, властиво кожучи, виникла в СРСР і набула ознак науки тільки після жовтневої революції і саме на українському ґрунті. Без перебільшення можна сказати, що студії над людністю, проводжувані в інших республиках Советського Союзу, ба навіть і в самому Союзному Статистичному Центрі, ніколи не піднімалися над стадією простого накопичення і емпіричного опису спостережених явищ, і не змагали до висновків і узагальнень, як це мало місце в практиці українських демографів, які заклали підвальні для створення справжньої науки про населення, що встановлює закономірності в явищах стану та руху людності і визначає основні прикмети, які відрізняють даний народ від інших, суміжних з ним, більших чи дальших народів.

Молода українська демографічна статистика не розпоряджала в момент своєго виникнення ані накопиченими протягом років матеріалами, ані вдосконаленими методами спостереження і розроблення, ані солідними кадрами досвідчених фахівців, що їх посідала, наприклад, сільсько-господарська статистика, оперта на багатющий досвід і міцні традиції знаменитої земської статистики. Від дореволюційних царських часів українська демографія успадковила

лише нечисленні розпорощені матеріали, підани в статистиках старих губерній, які тільки з великим зусиллям можна вкласти в межі сучасного адміністративного поділу України. Потрібно було чимало зусиль і праці, щоб відтворити за цими вбогими відомостями демографічне минуле нашої країни.

На щастя до цієї праці беруться люди, які не зупиняються перед труднощами. Коло створення української демографії заходжується група молодих учених (А. П. Хоменко, Ю. О. Корчак-Чепурківський, та інші), які вдало сполучають в своїй особі солідну фахову підготовку, широкий світогляд і підпертий науковою теорією практичний досвід з запалом справжніх ентузіастів науки і відданістю українських патріотів. Завдяки їм в Центральній Статистичній Управі України створено відділ Демографії, і розбудовано єдину в своєму роді структуру і вичерпливу організацію обліку населення, яка, наподоблюючи кращі європейські зразки, залишила далеко позаду не тільки інші союзні республики, а навіть і самий статистичний центр — Центральну Статистичну Управу ССР.

На Україні, єдино в цілому Советському Союзі, демографічну науку вперше чітко було відділено від демографічної практики — статистики населення, при чому демографічна наука знайшла своє втілення в діяльності також єдиної в своєму роді наукової організації — Інституті Демографії при Всеукраїнській Академії Наук. Демографія викладалась як окрема дисципліна в Українській Високій Школі. Успіх демографічній науці і її розквіт забезпечила та обставина, що в її створенні, поруч із вченими, які створювали науковий осередок в **Демографічному Інституті ВУАН**, рівною, якщо не більшою мірою, брали участь також і практичні робітники на полі статистики населення керівники і співробітники відділу демографії Центральної Статистичної Управи України.

Стан населення і популяційна політика большевиків в Україні

До першої світової війни і наступної большевицької окупації її земель, Україна посідала одне з перших місць в Європі щодо висоти народженості і темпів репродукції людності.

Після короткої затримки, звязаної з роками

воєнного лихоліття 1914—1918 і другої — під час вибуху громадянської війни і голоду 1921—22 рр., про які, на жаль, залишилися тільки дуже неповні, недосконалі матеріали, показник народженості знову досягає своєго довоєнного високого рівня, а смертність, навпаки, весь час невпинно зменшується, в наслідок чого людність України зростає навіть посиленішими, аніж в довоєнні часи, темпами.

Природний рух людності України в 1911—1913 і 1924—1928 рр. (на 1.000 душ)

В нижче поданій таблиці слідують колонки: 1—роки; 2—народилося; 3—померло; 4—природний приріст; 5—померло дітей молодших одного року (на 1.000 народжених).

1	2	3	4	5	
1911—1913	42,9	22,9	20,0	208	(1895—96)
1924	42,5	17,9	24,5	128	
1925	42,7	19,1	23,5	146	
1926	42,1	18,0	24,0	141	
1927	40,3	17,8	22,5	148	
1928	37,8	16,5	21,3	136	

Проте такий стан продовжується недовго. Вже 1926 року показник народженості дещо нижчий за попередні роки, а далі ще більше знижується аж до 1929 р. Починаючи з цього року і далі аж до 1934 р. не можна говорити про будь які тенденції природного руху людності, оскільки всі явища останнього — народженість, смертність, дитяча смертність, шлюби, розлучення — підпадають під вплив тимчасово діючих причин, виниклих на тлі продовжуваної большевиками суцільної колективізації сільського господарства і її наслідку — голоду 1932—1933 рр.

Відмічений спад народженості в період 1926—1928 рр. пояснюється ріжними причинами, серед яких, крім погіршення матеріально- побутових умов населення, наступу на заможний сектор села, мешканової тісноти в ростучих швидкими темпами українських містах, не останню ролю відігравав відрив жінки від її родинних обовязків і заличення її до професійно- виробничої діяльності, яке посилено відбувалось саме в зазначені роки.

Поданий нижче рух кількості жінок, зайнятих на підприємствах так званої цензової промисловості України (що обеднує найпотужніші підприємства), свідчить про наявність залежності поміж числом працюючих жінок

і кількістю народжених, хоча в цій таблиці подана тільки частина зайнятих жінок.

Кількість жінок-робітників в цензовій промисловості України

	1924	1925	1926	1927	1928
Зайнято					
жінок	40.183	44.487	66.832	67.835	84.551

За п'ять спостережних років число жінок-робітниць на підприємствах одної тільки цензової промисловості більш ніж подвоїлося. І то не тільки в цензовій промисловості. Так само зростало число жінок, зайнятих професійною діяльністю, по дрібних промислових закладах, по установах, в підприємствах сільського господарства тощо.

До цього треба додати, що славнозвісне „розкріпачення“ жінки відбулося в умовах рік від року щогіршого харчування і супроводжувалося беззастережною експлуатацією, вдвое нижчою, порівняльно до чоловічої, заробітною платнею, оскільки жінка, як правило, займала нижчі і не завжди легші посади, здебільша, і гірше оплачувані.

Пересічно — місячна заробітна плата робітників за статтю

	(в червінчих карбованцях)			
	1924	1925	1926	1927
чоловіків	44,5	46,9	66,9	75,1
жінок	24,6	29,6	43,4	45,7

Менш за все зацікавлені в розбудові національного життя і в нормальному розвитку населення, большевики прагнуть якнайбільше витиснути з поневоленої ними української людності, не застановляючись в перші часи навіть над господарсько — невигідними для них самих наслідками, які повstanуть пізніше в наслідок швидшого знищення жіночого організму і послаблення генеративної функції експлатованих ними українських жінок. Відчуваючи брак робочої сили, вони прагнуть заповнити жіночою працею цю прогалину, але тим часом не вживають відповідних заходів (або вживають досить недостатньо), щоб втримати народженість на певному високому рівні, шляхом розбудови відповідної мережі ясел і дитячих притулків, шляхом допомоги родині і поліпшення матеріально-побутових умов її існуван-

ня, як роблять уряди інших країн, сприяючи нормальному розвиткові своєго населення.

Такі заходи занадто дорогі, щоб їх застосовувати в інтересах поневоленої людності, занадто багато важили б в бюджеті окупаційної влади. Замість витрачати гроши з метою підтримки нормального родинного життя, большевицька пропаганда закликає українську жінку звільнитися від „пут родинного вогнища“ і спішно розбудовує мережу медичних установ, щоб допомагати жінці позбавлятися вагітності з додержуванням всіх санітарно-гігієнічних правил, в клінічних умовах, за допомогою лікаря, а проте не з метою подальшої підтримки її здоровя і забезпечення нормальної народженості, а виключно для того, щоб зберегти таку п'етрібну їм робочу силу жінки.

Як і слід було сподіватися, кількість викидніз невпинно зростає в міру ширшого залучення жінки до громадського виробництва, досягаючи за спостережені роки 1/5 від числа народжених.

Допомога при викиднях в 1924—27 рр.

КІЛЬКІСТЬ ВИКИДНІВ

В нижче поданий табелі слідують колонки: 1—рік; 2—в окружових містах; 3—в інших місцевостях; 4—разом; 5—на 1,000 народжених припадає викиднів.

1	2	3	4	5
1924—25	25.365	56.679	82.044	69.2
1925—26	44.379	105.269	149.648	125.2
1926—27	77.560	167.528	245.088..	207.3

Тим часом кількість народжень рік від року зменшується. Така є яскрава тенденція, яка вже стало намітилася в перше десятиріччя большевицької окупації на Україні за, так би мовити, нормальніх умов, коли окупаційна влада ще не втручалася свідомо і безпосередньо в сферу демографічних явищ.

Починаючи від 1929 року в перебіг демографічних явищ втручаються сторонні фактори, які порушують і викривляють намічені до цього часу напрями і тенденції. В ці роки точиться завзята боротьба українського селянства проти захватника, яка виявляється в формі жорстокого опору колективізації сільського господарства і закінчується жорстоким розгромом найсвідомішої частини українського селянства і організацією штучного голоду, який мав зломати цей опір.

Дослідження голоду 1933 р., його причин і наслідків є, скоріше, справою політики, аніж

демографічної науки, тим більше, що за весь цей період часу бракує докладних і певних статистичних матеріалів. Починаючи з 1930 року, большевики приховують від світової громадянської опінії а власне, й від своїх громадян, всі числа і факти стосовні до стану і руху населення, піддавши забороні всі статистичні публікації щодо населення. Вони приховали від зовнішнього світу також і дані третього вселюдного перепису, що мав місце 6. I. 1937 р., проголосивши його „шкідницьким“ і скасувавши його наслідки. Щодо повторного перепису 16. I. 1939, переведеного замість скасованого, останній також не було оголошено, якщо не вважати загальних підсумків кількості людності по областях і республіках і деяких відносних величин, які зявилися в квітні 1940 року в короткій публікації наслідків перепису. Будьяких певних статистичних відомостей цілком бракує за останній період часу. Єдині можливі в цьому випадку спроби оцінити демографічні явища цього періоду часу шляхом сумаричних підрахунків розмірів приблизних втрат, що їх поніс український народ в боротьбі проти ворога за період поміж двома переписами (17. XII. 1926 і 17. I. 1939) тяжко піддаються науковому обґрунтуванню. А проте це єдина можливість судити про наші втрати. Перепис 1939 року, останнє доступне джерело, що його большевики в свій час опублікували, наводить для України число населення 30.960.200. Тимчасом за нашими підрахунками, якщо демографічні явища розвивались нормально в напрямі, що визначився в період 1924—28 рр., кількість населення України сягала б 37.000.000. Отже 6.000.000 є та втрата, що її поніс український народ через політичні і релігійні переслідування під час панування большевиків на його землях. Розміри втрат визначені у різних авторів в різний спосіб в залежності від методів, прийнятих при підрахунках, при чому характерною для всіх рисою є прагнення показати суму втрат якнайбільшу. Мимо необґрунтованості цих розрахунків, вони приходять в собі ще й ту небезпеку, що дають нагоду нашим ворогам кричати про те, що на Україні нема українців. Отже подібні необґрунтовані розрахунки, що перебільшують дійсні розміри наших втрат здатні замість користі принести нам шкоду.

Проте спричинене голодом зменшення кіль-

кости людности, зокрема в Україні, дає нагоду для інтервенції адміністрації в царину демографічних відносин. В червні 1936 року советський уряд видає славнозвісний „закон про заборону викиднів“, що мав на меті перешкодити започаткованому ще в 1926 році спадові народженості, що досяг за часів голоду катастрофального стану, зокрема серед сільського населення України.

Автори і складачі закону про заборону викиднів мали на меті тимчасову затримку народженості на певному рівні, що забезпечив би в певних обмежених умовах можливість відтворення населення, аж ніяк не поновлення нормальної репродукції населення відповідно до цілей інтересів розвитку нації. Через те закон про заборону викиднів не передбачає заходів щодо забезпечення певної висоти матеріального рівня добробуту родини, охорону здоров'я жінки-матері, т. ін. Натомість він загрожує карими жінкам, що намагатимуться позбавитися вагітності. Але низькі умови матеріального існування родини виявилися сильнішими за страх перед карою і відплатою і українські жінки, навіть і після заборони, так само позбавляються вагітності, бодай хоч і не в клінічній обстановці і без допомоги лікаря, а власними, примітивними заходами, знівечуючи свій організм і руйнуючи своє здоров'я.

Криза викиднів, після невеличкого спаду, знов швидко піднімається вгору, досягаючи близько міліона випадків, а поруч з тим збільшується жіноча захорувальність, зростає безплідність серед українських жінок.

Такі самі жалюгідні наслідки мала й інша

спроба розвязати за допомогою поліційних методів другу тяжку проблему — явище дитячої безпритульності, що набуло масових розмірів в советській Україні.

Закон про ліквідацію цього жахливого соціального лиха, успадкованого ще з часів громадянської війни і підсиленого голодом 1933 р., загостреного браком родинної опіки і нормального родинного виховання, також обмежується тільки загрозами на адресу батьків, не намагаючись чи не бажаючи винищити кореня самого явища. Отже, не вважаючи на закон і попри його безпритульність малолітніх і дитяча злочинність все ще існують і сьогодні, поповнюючи свої кадри коштом дітей, що втекли з-під родинної опіки, коштом збегців зі зруйнованого села і, мабуть, ще збільшилася тепер в роки після 2-ої світової війни і третього за большевицьких часів страшного голоду 1946 року.

Такі є головні заходи і основні законодавчі акти, які можна характеризувати як большевицьку „політику населення“. Як бачимо, остання далека була від того, щоб сприяти нормальному розвиткові населення і усунути перешкоди до того. Скоріше навпаки. Можна думати, що призначеннем всіх цих наказів і законодавчих актів було бажання приховати нечуване нищення українського народу і його визиск з боку большевиків.

З другого боку, поставлений перед фактом виродження цілої нації, большевицький уряд, прагнув, хоча б в обмежених рамках, забезпечити потрібний мінімум відтворення населення відповідно до елементарних вимог господарського розвитку країни.

◆ Закінчення фамілійного спору в УНР

Вихід революційної ОУН з УНРади поставив у незвичайно невигідне положення групу мельниківців. Контакти українських соціалістів із середовищем Керенського, які стали одною з причин виходу революційної ОУН з УНРади, заторкнули основи української самостійницької ідеї. Це спостерегли навіть мельниківці. Отже, уважаючи себе теж націоналістами, вони мусили зайняти до того явища подібне становище, як революційна ОУН. Вони й зробили це. В мель-

никівському офіціозі „Українське Слово“, що виходить у Парижі, вони заatakували гостро соціалістичних діячів в УНР за їхню протисамостійницьку рецензію і поставили вимогу офіційного відмежування УНРади від тих потягнень та напягнування відповідальних за ту політику.

В розгарі полеміки, що вивязалася у висліді цього між мельниківцями і рештою УНРади, мельниківці заговорили й про інші недотягнен-

ня УНРади: про цілковиту недіяльність Виконного Органу УНР, про політичне убожество концепції УНР, про неприродність її конструкції тощо. Здавалося, що мельниківці ось-ось підуть слідами революційної ОУН і залишать УНРаду. Так, принайменше, говорили мельниківські низи, заявляючи, що вони також націоналісти, які не позволяють водити себе на мотузку гальванізованим соціалістичним „провідникам“.

Але скоро виявилося, що це був звичайний собі фамілійній спір опортуністичного табору, який лише назовні мав вигляд ідеологічно-політичного спору. На ділі йшов характерний для такого еміграційного середовища торг за „міністеріальні“ пости. Банкротство власної політичної концепції, ідейне та органічне відсепарування себе від сучасної визвольної боротьби українського народу, й від українського загалу взагалі, замінування в уживанні фікцій, орієнтація на чужі сили і, вкінці, безмежна ненависть до українського революційно-визвольного фронту, так тісно звязали мельниківщину з усіми іншими прошарками опортуністичного табору, що про її вихід з віття не може бути й мови.

Повідомлення про „реконструкцію“ ВО УНР свідчить, що фамілійний спір закінчено. Склад нового уряду УНР такий: Голова Виконного Органу — Ісаак Мазепа (УСП). Заступник Голови і Виконуючий обовязки Керівника Ресорту Закордонних спр. — Степан Витвицький (УНДО). Заступник Голови — Іван Багряний (УРДП). Заступник Голови і член Виконного Органу для окремих доручень у справах зовнішніх (на послугах у п. Витвицького?) — Дмитро Андрієвський (ОУН). Керівник Ресорту Внутрішніх Справ — Василь Григоренко (УРДП). Керівник Ресорту Військових Справ — Микола Капустянський (ОУН). Керівник Ресорту Фінансів — Любомир Макарушка (УНДО). Керівник Ресорту Народного Господарства — Спиридон Довгаль (УСП). Керівник Ресорту Преси й Інформації — Микола Лівицький (УНДС).

Виходить, що мельниківці не виторгували нічогосько, задоволившись залишенням їм посту „міністра війни“ та наданням їхньому співробітникові в „міністерстві закордонних справ“ титулу „третій заступник прем'єра“.

Більше того: вони погодились на усунення з Виконного Органу проф. Бойка, який, не збаг-

нувшись ще характеру мельниківщини, повірив у серіозність ідейно-політичного спору й загнався, на думку „урядових кол“, задалеко в критиці тих, кого критикувати мельниківцеві не слід. Поза тим у персональному складі „уряду“ не зайдли ніякі суттєві зміни. Майже пів року тому на базі персонального складу ВО повстала „криза“. Тепер поновлення того ж складу має називу „розвязання кризи“. Отака то була та „криза“ і таке виправдання втраченого часу, „Реконструкція“, яка повинна викликати враження, що „щось робиться“, виявляється ще одним блефом і комедією. Зрозуміло, що після такого „революційного“ потягнення, при тому самому персональному складі, зміст і розмах праці „уряду“ мусить залишитися ті самі. Ні „новий уряд“, ні президія УНР не відсепарувалися від протинародньої політики українських соціалістів, як цього вимагали мельниківці. І все таки — мельниківці не вийшли навіть з Виконного Органу.

Таке закінчення означає повну програну й безумовну капітуляцію мельниківців перед їх колегами соціалістами, якщо недавню їх полеміку брати серіозно. Але, на нашу думку, це була лише інсценізація ідеологічно-політичного бою, зорганізована мельниківським проводом для заспокоєння власного членства. Вести самостійну політику — порвавши ідейний та організаційний зв'язок з народом і заперечивши революційно-визвольну концепцію — мельниківці неспроможні. Повірити у фікцію існування „другої мельниківської УПА“ та діяльності мельниківського підпілля в краю самому авторові фікції заважко. Отже, єдиною можливістю для них є залишитися в тому середовищі, де всі партнери однаково багаті своїм ідейним змістом та політичною діяльністю. Таке закінчення фамілійного спору являється закономірним явищем соціологічних процесів.

Так мусіло статися.

П. М.

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

“ВІСНИК”!

Ю. Кич.

Від СУНМ-у до Юнацтва

Сьогодні, коли про ОУН, як і про героїчну й легендарну УПАрмію говорять широко у світі, може не від речі буде згадати ті недавні, а вже такі далекі роки, коли починалося „це все“.

Не маємо документарних джерел — хронік, спогадів, архівів, щоб встановити хронологію дат, історію подій та осіб. Те, що говоримо, це тільки уривки із пам'яті, фрагменти того, що було. В наші бурхливі часи — відтворити історію хочби недавніх — порівнюючи — років не раз важче, як писати про те, що діялося перед століттями.

* * *

Починалося все те у Львові. В незабутньому місті тому, що в ньому десятиліття не могли затримати сліду боїв із 1918—19 рр., в місті, що жило безупину під враженням акцій УВО і боротьби за український університет, що виявилося в існуванні єдиного — здається — в історії цивілізованого світу підпільнного чи пак таємного університету.

Вже в 1924—25, в останні роки існування цього університету, деякі одиниці з-поміж української студентської молоді почали думати над справою організаційного охоплення української національної молоді головним чином з огляду на посилену активність КПЗУ (Комуністичної партії Західної України) і всіх її легальних і напівлегальних прибудівок. Ситуація була така, що національно зорієтовані елементи серед молоді не мали ніяких можливостей вияву в таких чи інших організаційних рамках. Українська Військова Організація (УВО) стала з часом з огляду на свою сутто конспіративну діяльність за вузькою, існуючі легально офіційні партії (УНДО, УСРП та інші) не могли дати молоді нічого позитивного, студентські ж вкінці організацій були здебільша сутто професійними. Праці для молоді й серед молоді (особливо ж середньошкільної) не було тому майже ніякої.

Провідним осередком для такої праці став щойно започаткований в 1926 році Союз Української Националістичної Молоді. Перша його група повстала серед високошкільного студентства у Львові, спочатку під проводом пок. ред. Осипа Боднаровича. Вже через кілька місяців

зорганізувалися такі групи по інших містах Західної України і теж в середніх школах (гімназіях й учительських семінаріях) Львова. Почалася жива діяльність: спочатку — сходини, реферати, дискусії, яка що далі почала набирати характеру політичної активності. Органом тієї молоді був якийсь час журнал „Смолоскипі“, видаваний Осипом Боднаровичом.

СУНМ, чи коротко Ссюз, став уже в перші роки свого існування в деякій мірі навіть політичним фактором. Вибиваючи комуністам ґрунт з-під ніг і поборюючи комуністичну пропаганду, яка в той час була дуже сильна, він захоплював усе ширші круги молоді і тому й не диво, що в офіційних політичних галицьких кругах виникла думка запрягти націоналістичну молодь до свого політичного (вже добре дряхлого) воза. Тодішньому гол. СУНМ-у О. Боднаровичеві запропоновано, щоб СУНМ узяв участь в підготовці виборів до польського сейму і підтримав своєю участю УНДО (Українське Національно-Демократичне Обєднання). Пок. Боднарович пішов на те й мусів — зустрівши гостру реакцію провідного активу й членства Союзу — уступити із свого посту й відійти взагалі від СУНМ-у.

Вже в той час СУНМ повязався із близькими ідеологічно організаціями за кордоном (главним чином у ЧСР) і восени 1927 року взяв через свого представника участь в першій підготовній конференції українських націоналістів, скликаній в справі обєднання українських націоналістичних груп в одну організацію українських націоналістів.

Після відходу ред. Осипа Боднаровича головою СУНМ-у став Богдан Кравців і до проводу ввійшли Іван Габрусевич (згинув у 1944 році в концентраційному таборі в Саксенгаузен), Степан Ленкавський і Степан Охримович (помер в 1930 — після кількакратного ув'язнення).

В той час діяльність Союзу після, так сказати б, теоретичного періоду почала набирати більш конкретного характеру, що виявилося в низці протестаційних акцій, організованих по школах проти святкування різних чужих державних свят і в технічній революційно-військо-

вій підготові молоді. Члени СУНМ-у вели поза тим безупинну боротьбу проти комунізму, ліквідуючи його впливи передовсім на високий середньо-шкільному терені і беручи участь в загальнополітичній акції проти комунізму на громадянському форумі. Багато для ідеологічного й політичного вироблення членства дали реферати д-ра Дмитра Донцова, улаштовувані здебільша проводом Союзу.

Завершенням тієї діяльності була першолистопадова акція УВО й СУНМ-у в листопаді 1928 р., поведена з приводу 10-ліття боїв за Львів. На львівському Університеті, на залізничному двірці й на Високому Замку замаяли тоді в навечеря першого листопада українські прапори. Увечері, після панаходи на площі Юра, під час якої на церкві вивішено прапор із літерами УВО, відбулася перша від 1923 року велика протипольська демонстрація, закінчена походом вулицями міста. Поліцію, яка хотіла розігнати демонстрантів, зустріто стрілами. Револьверовими стрілами зустріто теж польських студентів з-під шовіністичного стягу, які напали на український студентський дім (т. зв. Академічний Дім).

Тоді ж — дня 1. листопада 1928 р. відбулися масові арешти серед української молоді у Львові. Ув'язнено голову Союзу і понад 40 студентів й учнів, здебільша членів Союзу. Слідство (ведене тоді ще згідно з обов'язуючими австрійськими законами) не могло встановити ніяких конкретних доказів причастності ув'язнених (не зважаючи на знайдену нелегальну літературу, зброю, а то й динаміт) і всіх до чотирьох місяців звільнено з вязниці.

Все ж таки арешти не припинили ні на мить діяльності Союзу. Вона після першого листопада ще посилилась й поглибилася. Одним із виявів тієї діяльності було перше число нового

органу СУНМ-у п. н. „Юнацтво“, яке з'явилося друком в листопаді 1928 р. й було сконфісковане польською владою.

В січні 1929 року прийшло до довго підготкованого акту — створення ОУН. У І. Конгресі Українських Националістів, що відбувся тоді у Відні, репрезентували СУНМ і націоналістичний рух західно-українських земель пок. Степан Охримович і Степан Ленкавський, засуджений потому в 1932 р. під час процесу т. зв. „конгресівців“ на чотири роки вязниці.

Створення однієї Організації Українських Националістів, яка охоплювала всі українські землі й еміграцію, було формальним завершенням діяльності й існуванням СУНМ-у. З. січня 1929 року члени СУНМ-у перейшли в ОУН.

Посилену загально-політичну діяльність перейняла з того часу ОУН. Одним із виявів тієї діяльності була широка політична акція проти комунізму й советофільства, проведена в 1929 році, завершена голосною в той час демонстрацією під советським консулятатом у Львові на знак протесту проти процесів і присудів на членів СВУ (Спілки Визволення України) і СУМ (Спілки Української Молоді) на Східно-українських Землях. Працю ж серед молоді і для молоді, донедавна головне із завдань СУНМ-у, перейняв реферат юнацтва ОУН, вишколюючи молодь ідеологічно й політично і приготовляючи її технічно на курсах і участю в безпосередніх акціях до майбутніх завдань. Юнаки, які перейшли такий вишкіл спочатку в СУНМ-і, і потому в рядах юнацтва ОУН, стали згодом провідним активом і боєвиками ОУН і чимало їх сьогодні в старшинському складі УПА. Десятки й сотки їх каралися й гинули в тюрмах і концентраційних таборах, десятки й сотки їх гинули й гинуть в боротьбі за визволення на полі слави.

З організаційного життя - Хроніка

ПРОТИКОМУНІСТИЧНЕ ВІЧЕ В ЙОНКЕРСІ

Заходом ООЧСУ, 20. 8. ц. р. в Йонкерсі відбулося велике протикомуністичне віче. Голова відділу М. Чолій, відкривши віче, запросив до президії на голову п. С. Кацибала, а заступни-

ками п. В. Мандзія та п. Р. Борковського. На секретарів п. Б. Галушку і п. Б. Глушка.

Доловід виголосив проф. І. Вовчук. Доповідач заявив, що говоритиме на тему: Звіря треба бити в голову, а не по шерсті. А звіря,

який загрожує сьогодні людству, є російсько-большевицький імперіалізм, — комунізм є лише його формою, прикриваючись якою він здійснює свої цілі. Подавши історичний розвій російського імперіалізму, доповідач зясував як дійшло до подій в Кореї і насвітлив боротьбу українського народу, разом з іншими поневоленими народами, проти большевизму.

Велике враження на присутніх спровокував образ боротьби УПА та нищення большевиками українських церков. Проаналізувавши теперішню тактику большевизму, доповідач закінчив словами: в минулих українських традиціях є одна засада — на диявола хрест, а на ворога шабля. Тільки користуючись нею, можна подолати большевизм.

На поставлені запити, доповідач дав вичерпні відповіді, висвітлюючи докладніше українську визвольну боротьбу в часи II. світової війни.

П. В. Мандзій (американський громадянин) зворушливо промовив, закликаючи жертвувати на УПА. П. Гарасимів (американський громадянин) закликав до праці і боротьби проти ворогів української незалежності. Голова зборів принагідно поінформував про Український Конгресовий Комітет та закликав підтримувати його.

Громадянство широко відгукнулось на заклик п. Мандзія і протягом пяти хилін внесено біля 70 дол. на УПА, які і будуть передані по призначенню.

Віче ухалило резолюцію, запропоновану резолюційною комісією у складі: пп. Й. Мороз, І. Булат, О. Черкасевич.

Як радісно було чути „Ще не вмерла Україна“ від тих, які говорять по-англійськи.

ПОЛІТИЧНЕ ВІЧЕ В ДЕТРОЙТІ, МИШ.

Організаційний розріст та активізація політичної і пропагандивної діяльності Організації Оборони Чотирьох Свобід України позначились черговим політичним вічем, влаштованим Відділом ООЧСУ в Детройті, в неділю 17. вересня ц. р.

Віче відкрив голова місцевого Відділу п. Зенон Тарнавський, запрошуючи до президії пп. проф. М. Дольницького, мгр. М. Дужого та від старої іміграції пп. Дідика і Гузія.

Доповідь на тему „Оборона чи наступ“ виголосив проф. І. Вовчук.

Аналізуючи причини поразки Європи, доповідач стверджив, що тактикою оборони Європа програла бій з Москвою, дозволяючи большевикам занимати безкарно все нові й нові території.

Основною помилкою західного світу є ідентифікування комунізму з большевизмом, який по своїй суті є російським імперіалізмом.

Росія сильна поки наступає, тому сама оборона перемоги над большевизмом не принесе.

Україна понад 30 років ставить спротив большевизму та від 5-ти років веде з ним одверту боротьбу.

Обороняючись, Україна наступає із своїм збройним авангардом УПА та революційною ОУН, Провід якої заявив у 1945 р. у своїй Декларації: „Війна неминуча, ми остаємося і будемо боротися“.

Синтезою доповіді було ствердження, що оборона не рятує, бо тоді виграє Росія; тому треба наступати, використовуючи сили для наступу унутрі Советського Союзу.

Доповненням доповіді були вичерпні відповіді бесідника на поставлені йому запити.

На вічу, яке пройшло з повним успіхом, було привітаних понад 400 осіб.

ПОВІДОМЛЕННЯ

**ГОЛОВНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД
УКРАЇНИ**

повідомляє, що

Четвертий Річний Зізд ООЧСУ

відбудеться

**В ДНЯХ 4 і 5 (СУБОТА й НЕДІЛЯ)
ЛИСТОПАДА, 1950 р.**

**В САЛЯХ ГОТЕЛЮ “БРЕВУРТ”
при 5-тій евні і 8-мій вулиці (ріг)
в Нью Йорку**

Точна програма Зізу буде оголошена
в укр. пресі

Головна Управа ООЧСУ.

Читайте! Передплачуєте! Поширюйте!
український тижневий часопис

„Національна Трибуна”

Завданням Видавництва є інформувати світ про Україну та її визвольну боротьбу, боронити наші національні ідеали перед наступом ворожих сил і висвітлювати українське внутрішнє життя.

Передплата:

на рік у ЗДА \$3.50
в чужих країнах \$4.00

Замовлення й гроші за передплату й кольортаж слати на адресу:

„NATIONAL TRIBUNE”
P. O. Box 145
Cooper Station
New York 3, N. Y.

Бажаючі стати уділовцями Видавництва перешлють на подану вище адресу уділ у висоті \$25.00.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ “ВІСНИКА”

В ЗДА. І КАНАДІ

Передплата на рік	\$3.00
Передплата на півроку	1.50
Ціна окремого примірника	25
Передплата для Канади на рік	3.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошевим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки та грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

“VISNYK”

P. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Про всякі зміни адреси прохаємо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню стару адресу.

Адміністрація.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“ ЗЛОЖИЛИ:

Григорій Вовчук \$5.00; Микола Форгач, Віцько Маговський, Евген Вовк, Михайло Остапович, Мик. Марків, Йосип Борачевський, Микола Денега, Іван Стефанишин, Степан Горин по 1 доларови.

Читайте! Передплачуєте! Поширюйте!

Український тижневий часопис

„Український Самостійник”

- присвячений основним проблемам української визвольної політики та активізації української справи в світі,
- обстоює позиції визначені 20-літньою боротьбою революційної ОУН, проти-німецькою та протибільшевицькою боротьбою УПА та діями визвольно-революційного керівництва УГВР, спрямованими за повне визволення українського народу з-під чужої окупації,
- обговорює актуальні політичні події світу,
- інформує про життя української еміграції на її далекому розсіянні, звертаючи увагу на виконування тих завдань, що стоять перед нею.

Ціна одного примірника в ЗДА	\$0.10
Умови передплати: тримісячна	\$1.20
піврічна	\$2.20
річна	\$4.00

Замовлення та гроші за передплату й кольортаж у ЗДА приймає представництво „Українського Самостійника”:

В. Боровик, 314 Bergen St., Newark 3, N. J.

“ВІСНИК”—ОРГАН ООЧСУ
вдає Редакційна Колегія
Відповідальний редактор —
Ігнат М. Білинський

Адреса:

O. D. F. F. U.
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.